

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Ruud van der Meijden, Maarten Strack van Schijndel & Fabienne Van Rossum 2016. **Wilde planten van de Benelux, een veldgids.** Uitgave van Agentschap Plantentuin Meise, België. 520 pagina's. Prijs € 39.

Met dit boek is de wens van Ruud van der Meijden (1945-2006), de enthousiaste directeur van het vroegere Nationaal Herbarium, in vervulling gegaan: een fraai boek waarin alle wilde planten van de Benelux te vinden zijn met foto, korte tekst en verspreidingskaartje. Van de vele exoten zijn alleen de soorten opgenomen die zich blijvend hebben gevestigd. Niet behandeld worden de grassen, zeggen en russen. Als reden hiervoor wordt genoemd dat het boek dan te omvangrijk zou worden. Deze opmerking maakt duidelijk dat gestreefd werd naar een veldgids die ook daadwerkelijk in het veld gebruikt kan worden. Het boek past weliswaar in iedere rugzak, maar toch kan het gewicht (1250 gram) er toe leiden dat velen dit boek liever thuis raadplegen dan in het veld.

Toen de plannen voor dit boek begin deze eeuw ontwikkeld werden, bestond het moderne botaniseren met camera of iPhone nog niet. Het ter plekke op naam brengen met een boek was en bleef het uitgangspunt. Het gevolg hiervan is, dat de keuze voor een klein formaat helaas geleid heeft tot veel foto's die zo klein zijn afgedrukt, dat de kenmerken waar het om gaat vaak moeilijk zijn te zien. Als het boek op A4-formaat zou zijn uitgegeven, zou dit bezwaar veel minder een rol spelen, want aan de kwaliteit van de foto's ligt het niet! Bij een groter formaat kan men na thuiskomst de eigen foto's vergelijken met de foto's in het grote boek om tot een juiste determinatie te komen. Hierbij zal het regelmatig gebeuren dat enige kenmerken waar het boek om vraagt, niet op de eigen foto te zien zijn. Maar dit zal er snel toe leiden dat in het veld zoveel mogelijk kenmerken gefotografeerd gaan worden.

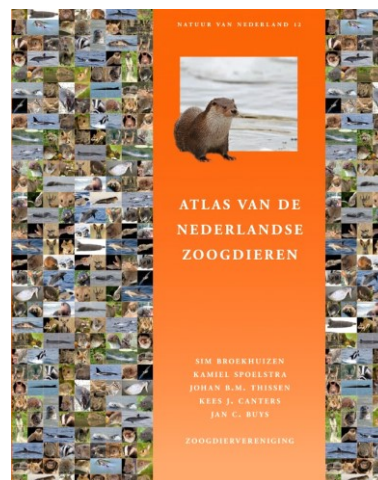
Deze leerschool hebben veel plantenliefhebbers, waaronder recensent, al doorlopen, door regelmatig waarnemingen (voorzien van foto's) in te sturen naar

www.waarneming.nl. Een groep deskundigen is daar bereid dagelijks alle ingestuurde waarnemingen kritisch te bekijken en zo nodig van commentaar te voorzien. Buitengewoon leerzaam op deze manier je kennis te vergroten!

Dan nog wat opmerkingen over de opbouw en de inhoud. De bekende *Geïllustreerde Flora van Nederland* van Heimans, Heinsius en Thijsse en ook de *Heukels' Flora van Nederland* beginnen met gedetailleerde determinatietabellen waarna de soorten per familie worden besproken. Dat principe is hier verlaten. Er is een Hoofdsleutel opgenomen waarbij eerst negen groepen worden onderscheiden: Landplanten met bladgroen, Landplanten zonder bladgroen, Water- en moerasplanten, Kustplanten van zeeduinen en kwelders, Klimplanten, Bomen en struiken, Varens, Paardenstaarten, Wolfsklauwen.

Er zijn natuurlijk planten die niet eenvoudig in één vakje zijn onder te brengen, omdat ze in allerlei biotopen te vinden zijn. In het register is dan ook te zien dat een aantal soorten op twee pagina's wordt genoemd. Zo staat de Akkermelkdistel bij de Kustplanten en bij de Landplanten. Maar soms ontstaat een probleem, bijvoorbeeld bij de vondst van het Strandduizendguldenkruid bij het Oosterduinse Meer. Deze soort staat alleen bij de Kustplanten genoemd. Ga je zoeken bij de Landplanten, dan kom je uit bij Fraai duizendguldenkruid en Gewoon duizendguldenkruid zonder een verwijzing naar de mogelijkheid van Strandduizendguldenkruid. Maar de meeste gebruikers zullen dit soort problemen zelden tegenkomen.

De schrijvers zijn er in geslaagd de liefhebber die verder wil komen in het determineren een serieuze handreiking te doen. Dit boek is compleet wat de flora van de Benelux betreft. Maar het gaat wat ver te beweren wat op de achterflap staat, namelijk dat dit boek het identificeren van de verschillende soorten eenvoudig maakt. Daarvoor zijn er te veel groepen die vaak problemen zullen blijven geven, zoals bijvoorbeeld de vele soorten ereprijs en de schermbloemen.

S. Broekhuizen, K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. **Atlas van de Nederlandse zoogdieren. - Natuur van Nederland 12.** Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden. 432 pagina's. Prijs € 49,95.

In de boekenserie *Natuur in Nederland* onder auspiciën van Naturalis is een prachtig standaardwerk over de Nederlandse zoogdieren verschenen. In het boek worden maar liefst 106 soorten besproken. Daarbij zit natuurlijk een complete serie muizen, ratten en vleermuizen bij, maar ook de zeezoogdieren (24 soorten) zijn in dit boek te vinden.

Sinds de laatste verspreidingsatlas (1992) zijn veel soorten toegenomen. Dat komt ten dele door geslaagde herintroductieprogramma's, waarvan soorten als Otter en Bever profiteerden. Verder zijn enkele soorten vanuit Duitsland en België ons land binnen gelopen zoals Wolf, Wilde Kat, Wasbeer en Wasbeerhond. Hieraan kan ook het Wild Zwijn worden toegevoegd. Tot voor kort werden zwijnen alleen gedood op de Veluwe en in het Meinweggebied in Midden-Limburg. Nu zijn ze op veel meer plaatsen in het oosten en zuiden van ons land te vinden.

Van de beschermingsmaatregelen, vastgelegd in de Flora- en Faunawet, hebben alle vleermuizen en ook de Das geprofiteerd. In dit verband moeten ook de vele ecoducten over snelwegen worden genoemd, waardoor natuurgebieden onderling bereikbaar zijn geworden. Minder goed gaat het met de soorten die vooral het boerenland bevolken zoals Hermelijn en Wezel. Door de intensivering van de bedrijfsvoering, in combinatie met kavelvergroting en het opruimen van houtwallen en heggen, ontstaat een landschap waar vogels en zoogdieren steeds minder te zoeken hebben.

De bespreking van een soort is uitvoerig en toch goed overzichtelijk. Naast een foto van het dier zelf is vaak ook het leefgebied (biotoop) afgebeeld. Naast een kaart van de verspreiding in ons land is een kaartje van de wereldverspreiding opgenomen. In korte stukjes wordt ingegaan op leefomgeving, voedsel, voorkomen in de prehistorie, historische gegevens uit de vorige eeuw, veranderingen en oorzaken, bedreigingen en bescherming. Dat alles op 2 of 3 pagina's van het formaat 24 x 30 cm. Speciale aandacht verdienen de pagina's over de zeezoogdieren. Kees Camphuysen en Chris Smeenk hebben als het ware een fraaie zeezoogdierenbijlage aan dit boek toegevoegd. Alle soorten walvissen en robben die een keer op onze kust zijn aangespoeld, worden besproken. Hierbij krijgt de Potvis zelfs zes pagina's! Eén zoogdiersoort was wel in de zoogdierenatlas van 1992 te vinden, maar is terecht niet meer in deze atlas opgenomen. Dat betreft de Moeflon, een bergschaap uit Zuid-Europa. Dit dier komt in ons land alleen in omrasterde terreinen voor en was enkele jaren terug ook op het Zwartevelde in de AW-duinen te zien.

Achilles Cools 2016. **De goudvink**. Atlas Contact, Amsterdam. 192 pagina's. Prijs € 20.

De kunstschilder Achilles Cools heeft in vogelaarsland al eerder de aandacht getrokken door zijn bijzondere boek over de Kauw. Dat boek was grotendeels gebaseerd op de waarnemingen die hij deed in zijn bijzondere natuurtuin. De tuin rond zijn huis in Vlaanderen is een vogelparadijsje. Allerlei vogels vinden hier een

broedplaats, komen langs om een bad te nemen of profiteren van het aangeboden voedsel. Door het gehele jaar door vogelzaad te strooien, verlokte hij vijf jaar lang een paartje Goudvinken om in zijn tuin te broeden. Dat leverde een fraaie serie waarnemingen op, die door Cools in bloemrijk proza worden beschreven. De meerwaarde van dit boek ligt echter in het feit dat Cools zich heeft ingespannen die waarnemingen een plaats te geven in wat hij bij zijn literatuuronderzoek vond. Daarbij heeft hij zich ingespannen vooral het broedgedrag nauwkeurig te beschrijven. Hij noemt bijzonderheden die je als vogelaar nooit te zien krijgt, maar die hij vanuit zijn atelier wel kon waarnemen. Zo voeren de oudervogels maar eenmaal per halfuur hun jongen. Dat doen ze met een eiwitrijk papje vanuit de krop, zoals dat ook van duiven bekend is. In de eerste dagen van hun bestaan reageren de jongen op elke trilling van het nest. Later is het de rode binnenkant van de snavel die de jongen doet sperren.

Ook bij dit boekje moet weer worden opgemerkt dat de uitgever het helaas niet nodig vond het boek te illustreren. Met de tekening van het mannetje op het kaft moeten we het doen. Zelfs een afbeelding van het geheel anders gekleurde vrouwtje ontbreekt. Aan de stijl van Cools was het weer even wennen. Het is niet de vlotte stijl van bijvoorbeeld Koos Dijksterhuis in zijn boek over de Spreeuw. Maar het boek biedt een prachtige inkijk in het leven van een vogel die we helaas in en rond Noordwijk zelden te zien krijgen.

